

Оцінка вживання української та російської мов в українському сегменті соціальних мереж в жовтні 2023 року та порівняння з даними 2020 та 2022 років

УКРАЇНСЬКА МОВА У СОЦМЕРЕЖАХ

Наведені в цій презентації дані є приблизною оцінкою використання української і російської мов в українському сегменті соціальних мереж в жовтні 2023 року, себто на двадцятому місяці повномасштабної війни. Для аналізу були зібрані дописи з поширених в Україні іноземних соціальних мереж Facebook, Twitter (X), Instagram, Youtube, TikTok, в тому числі й із заборонених, але дотепер використовуваних російських платформ – VK та OK.

Було підраховано частоту вживання в кожній соціальній мережі пар слів (лексем), які мають відмінні корені в українській та російській мовах. Лексеми добиралися так, аби вони могли бути вживаними різними категоріями людей, а не лише певними групами. Приклади таких лексем: крок-шаг, вересень-сентябрь, цукор-сахар, гарбуз-тыква, лікарня-больница. Лексеми добиралися з різних аспектів людського життя: харчування, побут, економіка домогосподарств, здоров'я тощо.

Всього було зібрано і проаналізовано 1,17 млн дописів, які містили названі лексеми та були написані в період з 20

вересня по 20 жовтня 2023 року користувачами, що вказали у профілі Україну (або українські регіони, в тому числі окуповані) своїм місцем перебування. Так само визначалися й області, які, щоправда, вказані далеко не у всіх користувачів.

Завдяки порівнянню взаємної частоти вживання українських і російських лексем і усередненню цих частот, було виявлено приблизні оцінки співвідношення вживання української і російської мов як в цілому в українському сегменті соціальних мереж, так і окремо для кожної соціальної мережі і кожної області. Було враховано в тому числі тимчасово окуповані райони Донецької, Луганської, Харківської, Запорізької та Херсонської областей, а також Крим та Севастополь.

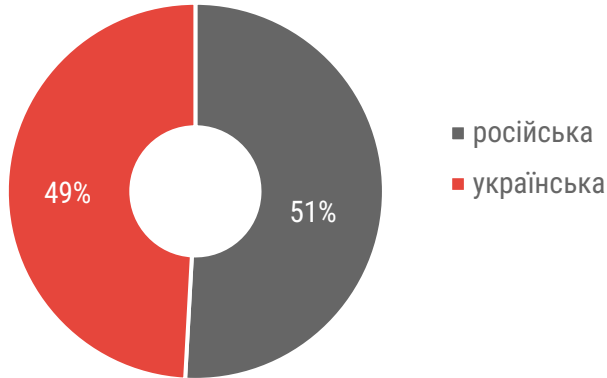
Аналогічні дослідження з тим само набором лексем вперше було проведене Центром контент-аналізу в [жовтні 2020 року](#), згодом повторене в [червні 2022 року](#). Це дало змогу порівняти поточні дані із попередніми й скласти певне уявлення про динаміку мовних уподобань користувачів.

СПІВВІДНОШЕННЯ МОВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (2020, 2022, 2023)

УКРАЇНСЬКА МОВА ПРОДОВЖИЛА ЗМІЦНЕННЯ СВОГО СТАНОВИЩА В УКРАЇНСЬКОМУ СЕГМЕНТІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ. РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ ДОТЕПЕР ПИШЕТЬСЯ ПОЛОВИНА ПОСТІВ, АЛЕ ЇЇ МІЦНІ ПОЗИЦІЇ ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ЗАВДЯКИ ОКУПОВАНИМ ТЕРИТОРІЯМ ТА РОСІЙСЬКИМ СОЦІАЛЬНИМ МЕРЕЖАМ

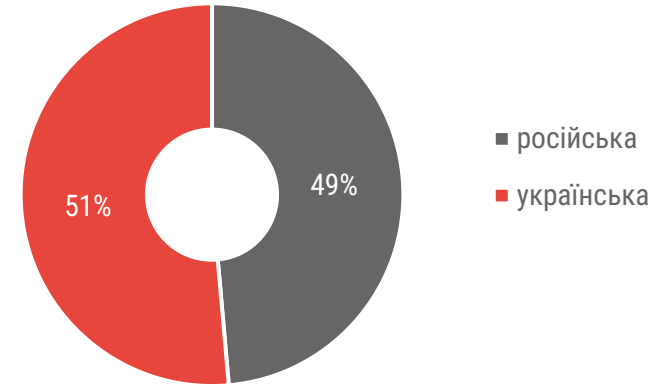
СПІВВІДНОШЕННЯ ЗА КІЛЬКІСТЮ ВСІХ ПОСТІВ

Жовтень 2023

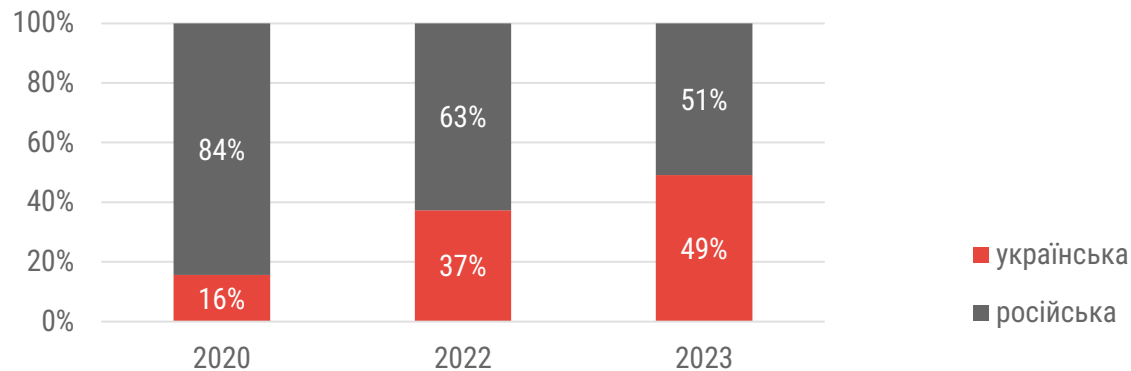

СПІВВІДНОШЕННЯ ЗА КІЛЬКІСТЮ ПОСТІВ З АКАУНТІВ ПРИВАТНИХ ОСІБ (БЕЗ АКАУНТІВ ОРГАНІЗАЦІЙ)

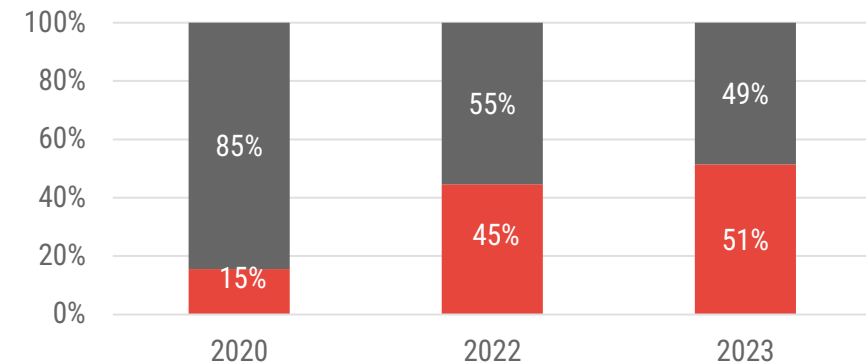
Жовтень 2023

ПОРІВНЯННЯ 2020, 2022, 2023 РОКІВ

ПОРІВНЯННЯ 2020, 2022, 2023 РОКІВ

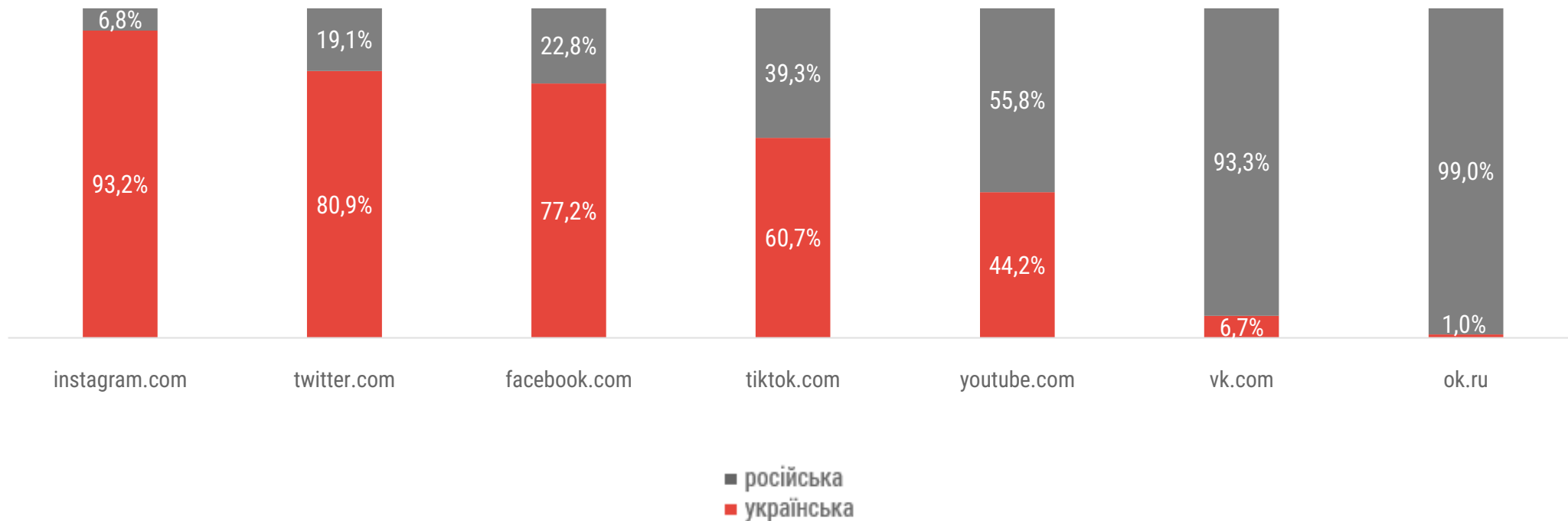

СПІВВІДНОШЕННЯ МОВ У РІЗНИХ СОЦМЕРЕЖАХ (2023)

ТРИ НАЙПОПУЛЯРНІШІ В УКРАЇНІ ЗАХІДНІ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ – INSTAGRAM, TWITTER (X) ТА FACEBOOK – ЗАЗНАЛИ РІШУЧОЇ УКРАЇНІЗАЦІЇ. В УКРАЇНСЬКОМУ СЕГМЕНТІ ЦИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ НАРАЗІ ПИШЕТЬСЯ МЕНШЕ ЧВЕРТІ ПОВІДОМЛЕНЬ. ТАКОЖ ЗА ОСТАННІЙ РІК СУТТЄВО ПІДТЯГНУВСЯ ТІКТОК, ДЕ ЧАСТКА ДОПИСІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЗБІЛЬШИЛАСЯ ВДВІЧІ. ІСТОТНО ПОСИЛИЛА СВОЇ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКА МОВА І В YOUTUBE. РОСІЙСЬКІ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ, ПОПУЛЯРНІ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ, ПРОГНОЗОВАНО Є ТОТАЛЬНО РУСИФІКОВАНИМИ

Жовтень 2023

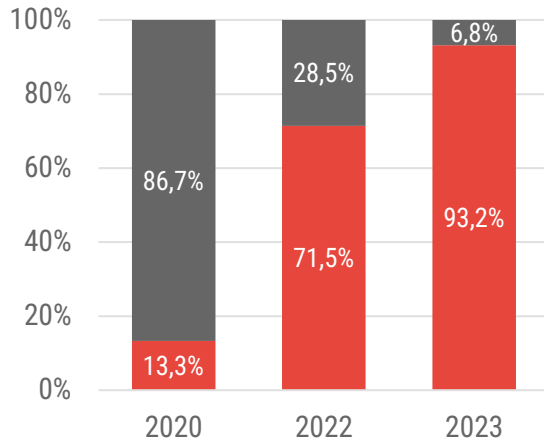
СПІВВІДНОШЕННЯ ЗА КІЛЬКІСТЮ ВСІХ ПОСТІВ

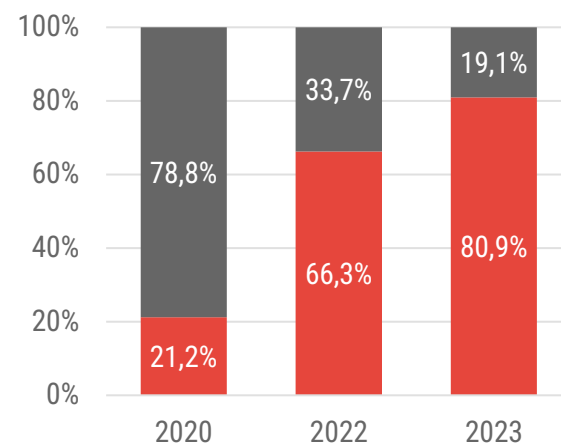
СПІВВІДНОШЕННЯ МОВ У РІЗНИХ СОЦМЕРЕЖАХ (2020, 2022, 2023)

НАЙБІЛЬШ ЗНАЧУЩИЙ ПОСТУП УКРАЇНСЬКА МОВА ЗДІЙСНИЛА В YOUTUBE І ТІКТОК. ЗАХІДНІ СОЦМЕРЕЖІ ПРОДОВЖИЛИ ТРЕНД НА УКРАЇНІЗАЦІЮ. ПРИКМЕТНО, ЩО НЕЗНАЧНЕ ЗБІЛЬШЕННЯ ЧАСТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПОКАЗАЛА Й РОСІЙСЬКА VK

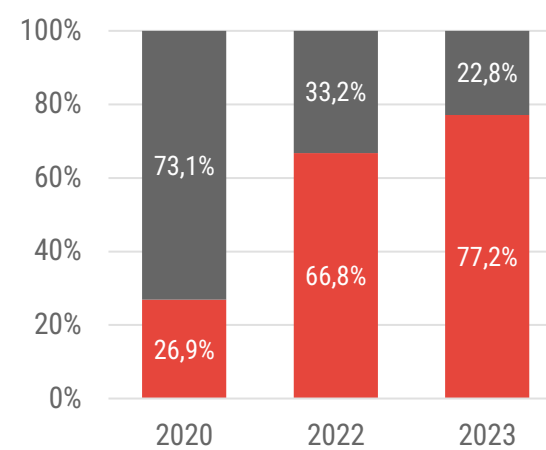
Instagram

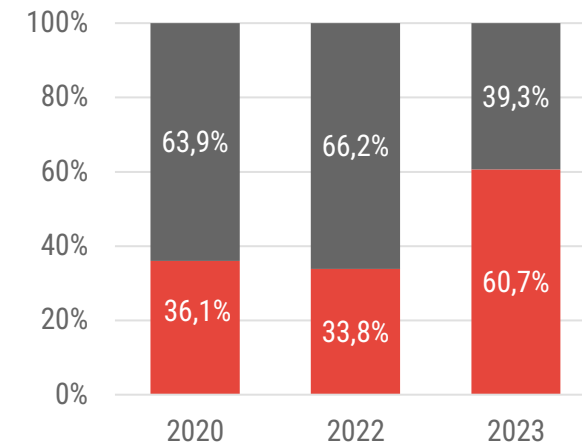
Twitter (X)

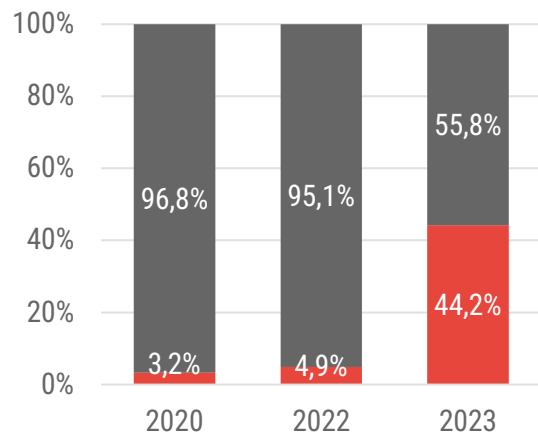
Facebook

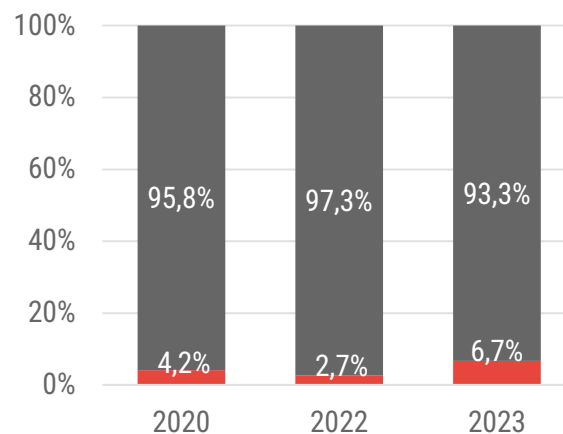
TikTok

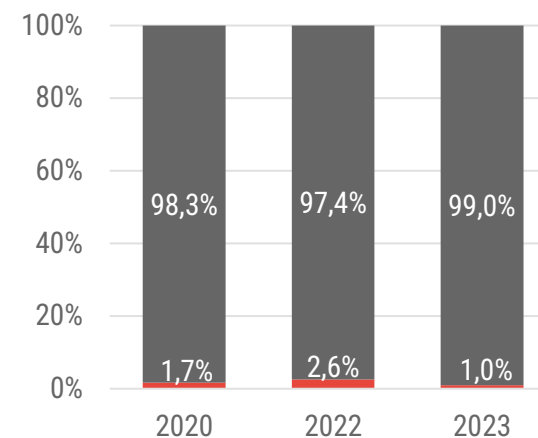
Youtube

VK

OK

Співвідношення української та російської мов у 2020, 2022 та 2023 роках

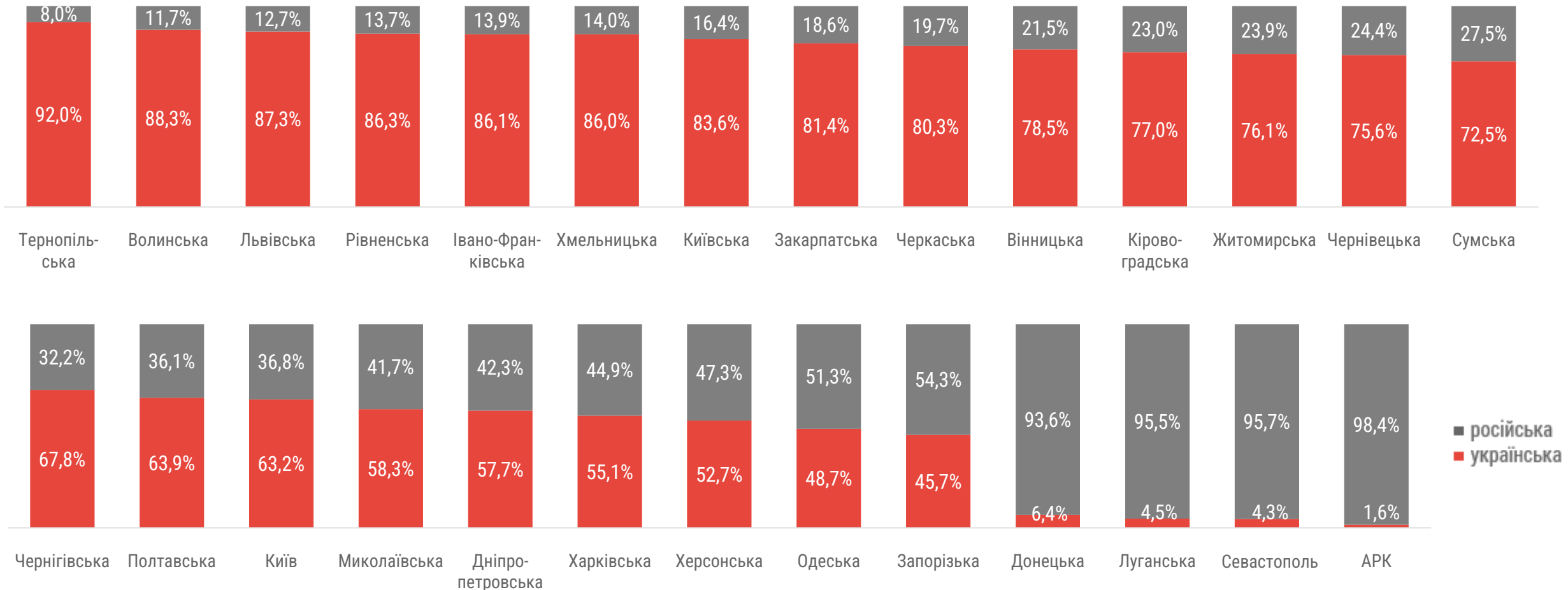
■ російська
■ українська

СПІВВІДНОШЕННЯ МОВ У РІЗНИХ ОБЛАСТЯХ (2023)

ПОСИЛЕННЯ ПРИСУТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ВІДБУЛОСЯ ЗДЕБІЛЬШОГО ЗА РАХУНОК ЦЕНТРАЛЬНОГО, ПІВДЕННОГО ТА СХІДНОГО МАКРОРЕГІОНІВ (ЗАХІДНИЙ МАКРОРЕГІОН ЗАСВІДЧИВ ПРИБЛИЗНО ТЕ САМЕ СПІВВІДНОШЕННЯ, ЩО Й У ЧЕРВНІ 2022 РОКУ). В ХАРКІВСЬКІЙ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ТА МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ ВПЕРШЕ ПЕРЕВАЖАЄ УКРАЇНСЬКА, НАЙБІЛЬШЕ ЗРОСТАННЯ (НА 22%) ПРОДЕМОНСТРУВАЛА ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ, ВИПЕРЕДИВШИ ЗАПОРІЗЬКУ

Жовтень 2023

(див. для порівняння наступні слайди)

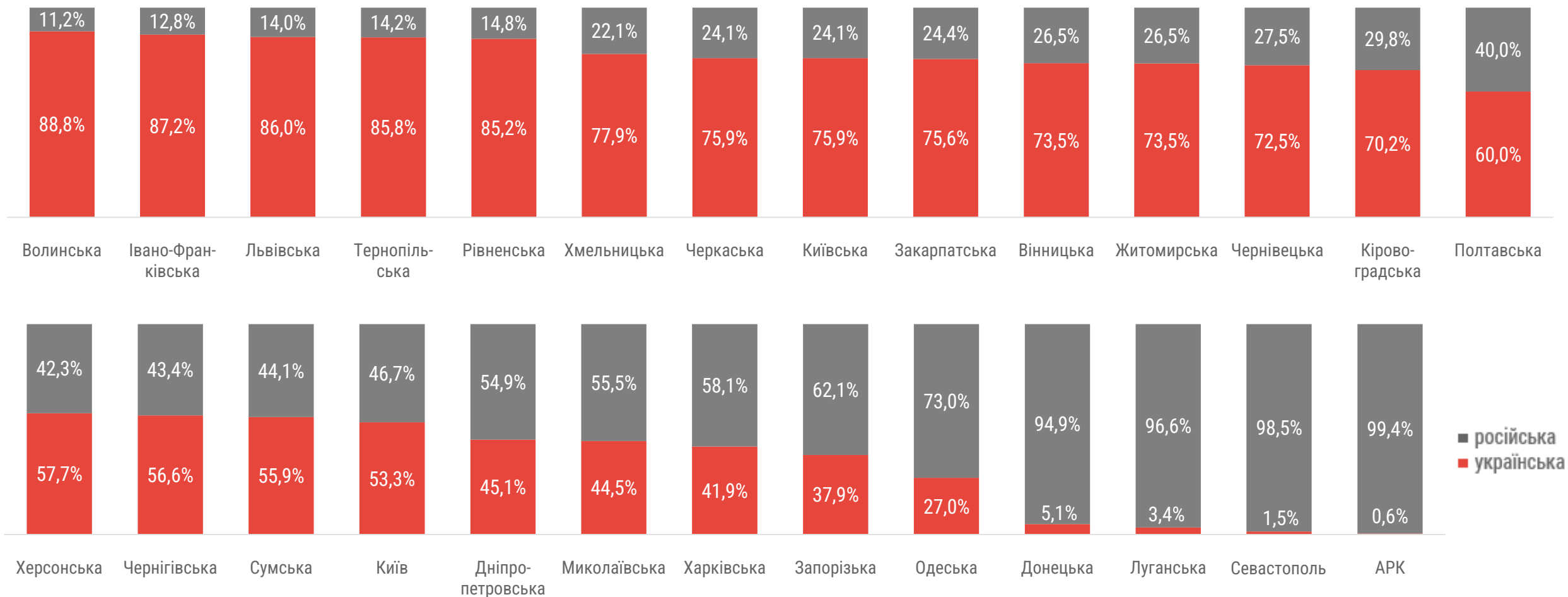
СПІВВІДНОШЕННЯ МОВ У РІЗНИХ ОБЛАСТЯХ (2022)

МЕДІА-
ПОРТРЕТ

ВЛІТКУ 2022 РОКУ РОСІЙСЬКА МОВА ЗБЕРІГАЛА МІЦНІ ПОЗИЦІЇ В ПІВДЕННОМУ ТА СХІДНОМУ МАКРОРЕГІОНАХ, ПОМІТНО ВИКОРИСТОВУВАЛАСЯ ТАКОЖ У ЦЕНТРАЛЬНОМУ МАКРОРЕГІОНІ

Червень 2022

СПІВВІДНОШЕННЯ МОВ У РІЗНИХ ОБЛАСТЯХ (2020)

В ЖОВТНІ 2020 РОКУ РОСІЙСЬКА МОВА ДРАМАТИЧНО ПЕРЕВАЖАЛА В АБСОЛЮТНІЙ БІЛЬШОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ – НАВІТЬ У ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ПИСАВСЯ ЛИШЕ КОЖЕН ДРУГИЙ ДОПИС

Жовтень 2020

Повномасштабна російська агресія проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, визначальним чином вплинула практично на всі аспекти світобачення українців. Ключовою інтенцією більшості громадян України стало прагнення розірвати будь-які зв'язки з країною-терористом та позбутися будь-якої залежності від неї. Деколонізація та дерусифікація культурного простору та простору пам'яті стали важливими складовими цього процесу.

В 2023 році тренд на посилення присутності української мови в українському сегменті соціальних мереж, зафіксований нашим попереднім дослідженням [в червні 2022 року](#), продовжився.

На підставі наведених вище даних можна зробити такі висновки:

1. Українська мова відтепер помітно домінує майже в усіх найпопулярніших соціальних мережах. Якщо взяти до уваги заборонені в Україні російські соціальні мережі, а також тимчасово окуповані території (в тому числі ті, що окуповані з 2014 року), то позиції російської мови досі лишаються досить міцними – нею пишеться кожен другий допис. Втім, окремішній погляд на кожну платформу, а також регіональний розріз засвідчує радикальні зміни на користь української мови.

2. Західні соціальні мережі – Facebook, Twitter (X) та Instagram – підтвердили тенденцію на посилення ролі української мови. Так, в Instagram державною мовою тепер пишеться понад 90% дописів; Facebook та Twitter (X) за цим показником сягнули 75-80%. Для наочності варто нагадати, що торік частка української мови в цих соціальних мережах становила 65-70%, а три роки тому – в жовтні 2020 року – коливалася в межах 15-25%.

Таким чином, **користувачі трьох названих соціальних мереж вже протягом півтора року перебувають в здебільшого україномовному середовищі**, що створює сприятливі умови для переходу на українську мову тих, хто ще надає перевагу російській мові. Вочевидь, тенденція на збільшення частки української мови продовжиться, хоч, можливо, скромнішими темпами.

3. Ключовою новиною є те, що радикальний прогрес продемонстрував за останній рік Youtube. Дослідження, зроблене в червні 2022 року, не виявило змін в цій соціальній мережі порівняно з довоєнним періодом. Проте майже півтора роки по тому можна констатувати, що крига скресла й українська мова відчутно посилила свої позиції, відірвавшись від ганебних 5%

матеріалів й сягнувши майже половини (45%).

Вдвічі зросла частка української мови і в TikTok: якщо раніше співвідношення було 1 до 2 на користь російської мови, то тепер 2 до 1 на користь державної.

4. Воднораз українізація прогнозовано не торкнулася заборонених в Україні російських соціальних мереж – Вконтакте та Однокласників. Як ми і зазначили в попередніх дослідженнях, жодних передумов та підстав для посилення на цих площадках української мови немає й навряд чи коли-небудь будуть.

5. Важливі тенденції демонструє й регіональний розріз. Якщо Західний макрорегіон продемонстрував радикальне збільшення частки української мови вже в перші місяці після повномасштабного вторгнення (й станом на червень 2022 року частка дописів українською мовою там перевищила 85%), то за останній рік ситуація практично не змінилась: питома вага дописів російською мовою й надалі коливається в межах 10-15%.

Таким чином, **загальне посилення присутності української мови забезпечене Центральним, Південним та Східним макрорегіонами**, які поволі нарощують позиції державної мови. Майже в усіх областях зафіксоване збільшення питомої ваги української мови на 10-15%. Так, дуже істотний прогрес показала Сумщина (+16%). Варто відзначити українізацію Київської області: з майже 84% дописів українською мовою вона випередила Закарпатську область і за мовною поведінкою користувачів є близькою до Західного макрорегіону (Київ при цьому відстає й лише підступає до 2/3 дописів українською мовою). Дуже важливо, що **вперше українська мова має сильніші позиції в Харківській, Дніпропетровській та Миколаївській областях.**

Якщо говорити в цілому, то українська мова тепер переважає в усіх областях, окрім частково окупованих Донецької, Луганської й Запорізької областей, Криму, а також Одеської області. Втім, виглядає на те, що Одеська область у цій компанії ненадовго: саме **Одеська область продемонструвала найбільший (!) поступ за останній рік: частка дописів українською мовою зросла з 27% в червні 2022 року до 49% у жовтні 2023 року!**

На жаль, Херсонська область засвідчила незначне падіння частки української мови (з 58% до 53%), що пов'язано, вочевидь, з окупацією частини території. Загалом окуповані території прогнозовано показали домінування російської мови.